

UTSKRIFT

17

◇ 1977–2020 ◇

UTSKRIFT 17

1977–2020

EN VÄNBOK TILL ERIK OCH LENA

KULTURMILJÖ
HALLAND

Utskrift ges ut av Stiftelsen Hallands Länsmuseum, Kulturmiljö Halland

Detta är nr 17 i en löpande serie

Postadress: Kulturmiljö Halland, Bastionsgatan 3, 302 43 Halmstad

Telefon: 035-19 26 00

E-post: kansli@kulturmiljohalland.se

Hemsida: www.kulturmiljohalland.se

Pärmens insidor: En djupdykning i lokalpressen med hälsning från Patrik Hallberg.

Fram- och baksida samt layout: Anders Andersson.

Redaktörer: Per Wranning och Leif Häggström.

©2019 Kulturmiljö Halland och resp. författare.

Författarna ansvarar själva för artiklarnas innehåll.

ISSN 1102-7290

Tryck: Kulturmiljö Halland, Halmstad 2019.

Innehåll

Förord	6
<i>Anas al Khabour</i>	
Till mina kära vänner Lena och Erik	9
<i>Monica Björk-Bulow</i>	
En hälsning	10
<i>Torbjörn Brorsson</i>	
Ås kloster, dess keramik och kontakter med moderklostret i Sorø	13
<i>Pär Connelid</i>	
Stora Slöinge – en tidigare storgård?	17
<i>Anders Håkansson</i>	
20 år – från torpare till slottsherre	21
<i>Leif Häggström</i>	
Utgårdaloke och Skreas järnålder	25
<i>Conny Johansson Hervén</i>	
Hörsås Revisited: The Sacred & Profane Memories of Conny Johansson Hervén	29
<i>Fredrik Larsson</i>	
På djupet med Halmstads historia – i mötet mellan gammalt och nytt	33
<i>Lennart Lundborg</i>	
Forskning om Hallands bronsåldershögar	37
<i>Linn Nordvall</i>	
Rapport till Erik och Lena om högen i Övraby socken, nr 25	41
<i>Christina Rosén</i>	
Gräsås – 30 år efteråt	45
<i>Bo Strömberg</i>	
Upptäckten av en välbesökt plats i Susedalens landskapsrum	49
<i>Stina Tegnhed</i>	
Ett altarskåp med ett ovanligt helgon – och möjligen konsthistoriens sötaste Jesusbarn.....	53
<i>Christina Toreld</i>	
På kors och tvärs genom halländsk järnålder	59
<i>Bengt Westergaard</i>	
En hög i Skedala	63
<i>Per Wranning</i>	
Det räcker med ett vykort!	65

Conny Johansson Hervén

Hörsås Revisited: The Sacred & Profane Memories of Conny Johansson Hervén

En fredagseftermiddag i slutet av juli år 1991 återvände jag hem efter en bilsemester i nordvästra Europa och fann ett vykort i min brevlåda från en viss Erik Rosengren, och där jag tillfrågades om intresse för att arbeta som arkeolog. Vykortet var redan en vecka gammalt. Jag kastade mig över telefonen och, jodå, arbetstillfället kvarstod. Måndagen efter står jag i trapphusfoajén hos dåvarande Landsantikvariern i Halland i full grävundering, signerar mitt kontrakt och lotsas sedan ner till den arkeologiska undersökningen i kvarteret Halmkärven i Halmstad. De följande åren kom jag, företrädesvis på hösten, att återvända till Halland och fick bland annat se de dolda förhistoriska världarna i Skummeslöv, Östorp och Ösarp. Efter påsken år 1994 var det åter dags att träda i halländsk tjänst. Uppdraget var att bistå Lena med att arkeologiskt undersöka bytomten Hörsås strax utanför Getinge, halvvägs mellan Halmstad och Falkenberg. Den arkeologiska undersökningen i Hörsås kom också att innebära två personliga sällsyntheter i mitt eget liv, nämligen ändrat civilstånd och min hitintills enda fortkörningsbot. Mitt under brinnande fältarbete hade jag fräckheten att gå å stad och gifta mig i brudens hemkyrka Sankt Clemens i Laholm och rymma iväg på en smekvecka i Prag. Fartöverträdelsen uppkom som en naturlig följd av att jag såsom inneboende i Laholm var längst ut på logistikråden och samlade upp Lena och övriga grävteamet längs färden mot grävplatsen. Detta innebar att hyrbilen, en vinröd SAAB 900i, fick ständigt idka kappkörning med gryningsljusets strålar. Och en morgon klapp lagens långa arm mig på den smått legendariska så kallade Genevadsrakan, endast ett kort stenkast från den lätt otåligt väntande Lena.

På tal om bilkörning, så var detta anledningen till undersökningen. Motorvägen E6 skulle få delvis ny sträckning genom det halländska landskapet och i vägen stod den pastorala idyllen Hörsås. Detta var inte den första gången platsen tilldrog sig anti-

Lena Berglund och Lena Bjuggner Hörsås 1994.

kvariskt intresse. Redan år 1923 hade Hallands Museiförening köpt en ryggåsstuga från Hörsås och som återuppförd fanns på plats när Hallandsgårdens friluftsmuseum på Galgberget i Halmstad invigdes midsommarafton år 1925 (Thomasson 1995:17f). Grundstenar med bland annat en källardel till ryggåsstugan fanns kvar och kom att ingå i den arkeologiska undersökningen.

Hörsås by i Getinge socken omnämns, så vitt man känner till, första gången i en skriftlig källa den 4 februari år 1566, då fru Anne Clausdotter i ett förläningsbrev från kronan erhåller härlighetsavgiften av bland annat ett kyrkohemman i Hörsås. I 1646 års jordebok nämns tre gårdar i byn, bestående av ½ frälse-, 1/3 krono- och 1 frälsehemman (Bjuggner et al 2009). I den arkeologiska förundersökningen påträffades vad som tolkades vara medeltida lämningar, men under själva undersökningens gång stod det klart att gårdarna i Hörsås, trots enstaka inslag med dateringar till järnålder, tidig- och högmedeltid, framför allt kunde studeras från 1500-talet fram till nutid. Vid mitten av 1990-talet var fortfarande den antikvariska praxisen restriktiv kring efterreformatoriska arkeologiska undersökningar, och särskilt de på landsbygden. Hörsås kom därmed bli ett slagträ i debatten kring historisk arkeologi för nyare tid, och genererade två artiklar (Bjuggner 1995, Rosén 1995) i ett temanummer av *Medeltidsarkeologisk tidskrift* (META 95:3). Resultatet och fyndmaterialet från grävningen kom att ingå i

Christina Roséns avhandling *Stadsbor och bönder - Materiell kultur och social status i Halland från medeltid till 1700-tal* (2004). Fortfarande är arkeologiskt fyndmaterial från efterreformatorisk landsbygdsbebyggelse en bristvara, till exempel har materialet från Hörsås använts i en uppsats där det jämförs med skogsfinska bosättningar i norra Sverige (Malmberg 2010). Det bör också nämnas att den arkeologiska undersökningen av Hörsås tillhör ett av de tidiga svenska exemplen, där kontextuell metodik använts på en bytomt. För min egen del kom undersökningen att bli en fantastisk fortbildning i den agrara världen. Fram till denna tidpunkt hade min förståelsehorisont främst begränsats till städernas inre värld. Tack Lena och Christina Rosén, Lena Berglund, Lena Wattman, Viveka Rönn och Rune Bark för sommaren i Hörsås!

Erik var initiativtagaren till ett möte i Halmstad den 8 november år 2007 kring regionalt och överregionalt samarbete inom uppdragsarkeologin, där de dåvarande museerna med uppdragsarkeologi i Götaland deltog. Detta möte var ett startskott för bildandet av Museiarkeologiska branschorganisationen (M-ark), som Erik sedan dess varit drivande inom. Över åren har vi två dryftat alla innovationer och betänkligheter som ett arkeologiskt entreprenörskap kan tänkas innehålla. Och när uppslagen sinat, så har vi alltid diskuterat vårat andra favoritämne, nämligen klassiska bilar och särskilt sportbilar. Erik har hunnit avverka flera fina bilar såsom MG, Triumph, Porsche och numera Mazda MX-5 Miata. Själv har jag endast lyckats samla på mig några kubikmeter billitteratur.

Det har varit ett sant nöje att över åren få arbeta för och med Erik och Lena. De har alltid varit måna om sina nya kollegor och jag minns middagarna i disponentvillan i Genevad, den som krävde 15 000 liter eldningsolja för att hålla fötterna varma, och botaniseringen i automobilbiblioteket som inkluderade en del modellbilar, där särskilt en Bristol 450 imponerade djupt på mig. Nu när Erik och Lena lämnar sina tjänster för att njuta livets otium, så får vi se när vi träffas nästa gång: Blir det på något arkeologiskt seminarium eller kanske en glimt av dem när de passerar nercabbat i omkörningsfilen i färd mot det kontinentala vägnätet?

Referenser

- Bjuggner, L. 1995. Från sydhalländsk horisont. Nyare tids arkeologi på landsbygden; en lägesrapport. *META* 1995:3. Lund. S. 15-24.
- Bjuggner, L. Johansson Hervén, C. Rosén, C. 2009. *Gårdar i Hörsås från medeltid och nyare tid : Halland, Getinge socken, Hörsås 6:1, Lilla Berg 1:1, RAÄ 93*. Arkeologiska rapporter från Hallands länsmuseum 2009:3. Halmstad.
- Malmberg, J. 2010. *Lika, Olika? - En materiell studie av skogsfinska bosättningar i Sverige*. Kandidatuppsats i arkeologi VT 2010. Institutionen för kultur, energi och miljö. Avdelningen för arkeologi. Höskolan på Gotland.

Rosén, C. 1995. Keramik som kulturell spegel. Yngre rödgods i olika miljöer ca 1550–ca 1850. *META* 1995:3. Lund. S. 25-37.

Rosén, C. 2004. *Stadsbor och bönder. Materiell kultur och social status i Halland från medeltid till 1700-tal*. Riksantikvarieämbetet arkeologiska undersökningar Skrifter 53. Lunds Studies in Medieval Archaeology 35. Halmstad.

Thomasson, B. 1995. *Den gamla ryggåsstugan från Getinge*. Halland. Årgång 78. 1995 årsbok för kulturhistoria och hembygdsvård i Hallands län. Halmstad. S. 17-31.

